

Partnerlandstrategi for Indonesia

Arbeidet med partnerlandstrategiene startet i kjølvannet av Stortingets behandling av St. Meld. 17 (2017-2018) Partnerland i utviklingspolitikken (Partnerlandsmeldingen) i desember 2018. Formålet er å legge et langsiktig og forutsigbart rammeverk til grunn for utviklingen av samarbeidet med partnerland og sikre gode og varige resultater av innsatsen. Dette ligger fast.

Målet for samarbeidet er å bidra til en inkluderende bærekraftig utvikling i partnerlandene i tråd med bærekraftsmålene. Målet om at ingen skal utelates står sentralt. Samarbeidet med partnerlandene skal ta utgangspunkt i landets nasjonale planer og målsettinger, og i Norges utenriks- og utviklingspolitiske prioriteringer. En betydelig andel av norske bistandsmidler går gjennom FN, globale fond og multilaterale utviklingsbanker. Det er en prioritert oppgave å følge opp Norges multilaterale politikk, inkludert bidra til innspill og læring om hvordan de multilaterale organisasjonene fungerer samt styrke deres evne til å bistå vertslandet i oppfølgingen av bærekraftsagendaen.

Covid-19-pandemien har skapt en helt ny situasjon med særlige behov i utviklingsland. Dette er behov det er svært viktig å komme raskt i møte for å berge liv og begrense de langsiktige konsekvensene av pandemien. Derfor har betydelige bistandsmidler blitt omdisponert til tiltak for å møte konkrete utfordringer i forbindelse med pandemien, og tiltak som motvirker de negative konsekvensene covid-19-tiltak har hatt i land.

Pandemien rammer kvinner og barn hardt. Seksualisert og kjønnsbasert vold øker, tilgangen til helsetjenester og utdanning reduseres, og kvinners muligheter til å delta i økonomisk og politisk liv begrenses ytterligere. For et år siden ble det besluttet at halvparten av all norsk land-til-land bistand skal ha likestilling som hovedmål eller delmål. Å rette oppmerksomheten mot kvinner og jenters situasjon er enda viktigere nå.

Universell helsedekning (UHC) er en prioritering innenfor norsk innsats for global helse. UHC handler om å gi alle innbyggere tilgang til grunnleggende helsetjenester. Helsesystemstyrking er avgjørende for å nå bærekraftsmålene. UHC vil også styrke lands evne til å oppdage og håndtere utbrudd av smittsomme sykdommer.

Pandemien fordyper eksisterende utfordringer innen områder som helse, utdanning, sosial og økonomisk utvikling i partnerlandene. Vi vil derfor videreutvikle partnerlandsstrategiene for på best mulig måte imøtekomme partnerlandenes behov.

1. Bakgrunn

Indonesia er med sine 263 millioner innbyggere verdens fjerde mest folkerike land, det tredje største demokratiet og verdens 16. største økonomi. Majoriteten av innbyggerne er muslimsk, men landet er svært mangfoldig religiøst, etnisk, kulturelt og språklig.

Indonesia har meget store økonomiske og sosiale forskjeller. En relativt velstående middelklasse vokser raskt frem. Fram til Covid-19 var den offisielle fattigdomsraten 9,8%. Årlig økonomisk vekst var på drøyt 5% fram til pandemien rammet landet. Den uformelle økonomien utgjør ca. 60%. Under- og feilernæring er en utfordring i deler av landet. Skatteinngangen er lav. Landet har store naturressurser og henter betydelige inntekter fra palmeoljeproduksjon, oljeproduksjon, gruvedrift, tekstilindustrien, landbruk, fiskerisektoren og turistnæringen. Indonesia er plassert som nr. 111 på FNs levekårsindeks, kategorisert med

middels høye levekår. På Verdensbankens oversikt over «ease of doing business» har Indonesia vist framgang de siste årene og er nå rangert som nr 73 av 190 land.

En hovedutfordring er at naturressurser til lands og til havs er under kraftig press. Dette gjelder ikke minst forvaltning av regnskog og torvmyr, som mange steder har måttet vike til fordel for blant annet palmeolje. Ikke-bærekraftig bruk av havets ressurser, herunder stor tilførsel av avfall og plast, er et stort problem. Mesteparten av energiproduksjonen kommer fra ikke-fornybare kilder. Indonesia har tilgang til betydelige fornybare kilder som geotermisk, sol, vann og vindkraft.

Siden president Suhartos fall i 1998 har Indonesia gjort store demokratiske fremskritt. Indonesia er nr. 64 på EIUs Democracy Index publisert i 2019. Det store flertallet støtter dagens styringsmodell og videreføring av politiske reformer, men det finnes også motstandere av en slik utvikling.

Korrupsjon er et problem og Indonesia er rangert som nr. 85 på Transparency International Corruption Perception Index. Sivilsamfunnets stilling er relativt sterk, men utfordres tidvis. Menneskerettigheter står sterkt men utfordres også, særlig for kvinner og sårbare grupper. Håndtering av voldelig ekstremisme og terrorhandlinger, herunder returnerte fremmedkrigere, står høyt på den nasjonale agendaen.

2. Strategiske mål og prioriterte innsatsområder

Klima og skoginitiativet. Indonesia har verdens tredje største tropiske regnskogareal. Når utslipp av klimagasser fra avskoging og ødeleggelse av torvmyrer regnes med, er Indonesia blant verdens 10. største utslippsnasjoner. Som nasjonalt bidrag under Paris-avtalen har landet som mål å redusere de forventede klimagassutslippene innen 2030 med 29% som resultat av egen innsats, og opptil 41% med internasjonal støtte. Indonesia er et viktig partnerland for Norges klima- og skoginitiativ.

Samarbeid om hav. Fra 2017 har bærekraftig hav kommet inn som en ny, helhetlig og langsiktig satsing i Norges samarbeid med Indonesia. I dette inngår bedre fiskeriforvaltning, utvikling av akvakulturnæringen, bedre kystforvaltning og reduserte utslipp av avfall og plast i havet. Norske erfaringer med kyst- og havforvaltning er etterspurt.

Samarbeid om energi. Fornybarandelen utgjør en relativt liten andel av den totale energimiksen. Oljeproduksjonen er fallende, men kan økes ved bl.a. bruk av mer effektive produksjonsmetoder som 'Enhanced Oil Recovery', der Norge er foregangsland. Potensialet for fornybar energi, som vannkraft, sol og geotermisk energi er stort. Indonesias regjering har som mål at andelen fornybar energi skal økes til 23% innen 2025, noe som er meget ambisiøst. Bærekraftig forvaltning av norske energiressurser, herunder olje, gass og vannkraft, samt norsk teknologi og kunnskap, er også ettertraktet og gjør Norge til en interessant samarbeidspartner på energiområdet.

Menneskerettigheter og demokrati. Indonesia har en viktig rolle som demokrati og foregangsland for menneskerettigheter i Sørøst-Asia. Forbedring av økonomiske og sosiale rettigheter for den fattige delen av befolkningen, og ivaretagelse av politiske og sivile rettigheter, herunder forhindre radikaliserings og forebygge voldelig ekstremisme, er sentrale spørsmål i konsolidering av demokratiet.

Næringslivssamarbeid. Det er gode muligheter for økt samhandel og investeringer gjennom frihandelsavtalen (Cepa) mellom Efta og Indonesia. En god del norske bedrifter opererer i Indonesia og har kontor i landet, men det er mulighet for sterkere næringslivsrepresentasjon. Innovasjon Norge har kontor i Jakarta. De største utfordringene er skiftende rammebetingelser og korrupsjon.

Multilateralt samarbeid. Indonesia er en tung regional aktør med ambisjoner. Som for Norge er støtten til multilaterale løsninger sterk, og gjennom landets ikke-permanente sete i Sikkerhetsrådet 2019-2020 står FN-samarbeid spesielt høyt på landets utenrikspolitiske dagsorden. Landet er allerede en av de største bidragsyterne til FNs fredsbevarende operasjoner. Norges samarbeid med Indonesia og innsats i Asean skal forsterke hverandre der dette er relevant.

Norge har følgende strategiske mål i Indonesia:

1. Bidra til bærekraftig skog- og arealforvaltning og reduserte utslipp fra skog og torvmyr i Indonesia. (bærekraftsmål 1, 8, 12, 13, 15, 16 og 17).

Prioriterte innsatsområder:

- Bidra til myndighetenes arbeid med forbedret forvaltning av karbonrikt land, redusert avskoging og forringelse av skog og torvmyr, og restaurering av degradert torvmyr.
- Styrke bærekraftig utvikling og beskytte skogen i særlig skogrike provinser.
- Støtte myndighetenes arbeid med grønn vekst, grønne skatte og- finansstrømmer, inkludert for rammeoverføringer til provinser, subsidieordninger og avgifter samt interne systemer for karbonprising.
- Fremme avskogingsfri landbruksproduksjon, med vekt på intensivering av etablert palmeoljeproduksjon, støtte til lisensgjennomganger, og bidra til at konsesjoner i karbonrik skog forblir urørte.
- Støtte arbeidet for anerkjennelse av urfolks landrettigheter gjennom samarbeid med sivilsamfunn og myndigheter på nasjonalt og sub-nasjonalt nivå, samt bidra til å engasjere privat sektor.
- Støtte prosesser for bedre transparens og lovhåndhevelse i skog- og landsektoren, inkludert styrket lovhåndhevelse i skogrike provinser, korrupsjonsbekjempelse og styrket nasjonalt system for monitorering, rapportering og verifisering (MRV-system).
- Bidra til at Miljøfondet til Indonesia innfrir internasjonale krav til sikringsmekanismer, blir i stand til å motta resultatbaserte betalinger fra Norge, og bidrar effektivt til Indonesias nasjonale klimamål (NDC).
- Forlenge partnerskapet med Indonesia frem til 2025 og bidra til at måling, rapportering og verifisering av utslippsreduksjoner fra skog har høyest mulig miljøintegritet.

2. En bedret havforvaltning, redusert forsøpling og mer bærekraftig bruk av havets ressurser i Indonesia. En alliert i internasjonale fora for bærekraftig bruk av havet (bærekraftsmål 1, 2, 8, 12, 14 og 17).

Prioriterte innsatsområder:

- Støtte landets arbeid med å sikre forbedret fiskeriforvaltning, havforvaltning, akvakultur og reduksjon av avfall og plastforsøpling gjennom prosjektsamarbeid med Verdensbanken, indonesiske myndigheter og andre aktører.

- Inkludere Indonesia i regjeringens Hav for utvikling (HfU)-initiativ for å bidra til en mer helhetlig havforvaltning, klimatilpasning, forebygging av klimarelaterte katastrofer, samt bedret mattilgang.
- Ta felles politiske initiativ og samarbeide i prosesser relatert til bærekraftig bruk av havet på internasjonale arenaer, som FNs miljøforsamling.
- Utvikle en bilateral havdialog for å se havrelaterte temaer i en strategisk og politisk sammenheng.
- Opprettholde tett kontakt med indonesiske myndigheter knyttet til Our Ocean-konferansene og statsministerens høynivåpanel for en bærekraftig havøkonomi.

3. Sterkere energiforsyningsikkerhet og en mer klimavennlig energimiks med større andel av fornybar energi i Indonesia (bærekraftsmål 1, 7, 9, 12, 13 og 17).

Prioriterte innsatsområder:

- Gjennomføre nye runder i den bilaterale energidialogen mellom våre to lands energidepartementer.
- Støtte og gi råd til norske bedrifter innen oljeproduksjon og fornybar energi.
- Gjennomføring av seminarer om temaer der Norge har fortrinn, som fornybar energi, omgjøring av søppel til energi eller generell kunnskapsoverføring.

4. En forbedret situasjon i Indonesia hva gjelder menneskerettigheter, demokrati, likestilling og godt styresett (bærekraftsmål 3, 4, 5, 8, 10, 16 og 17).

Prioriterte innsatsområder:

- Gjennomføre felles prosjekter med Indonesia på strategisk utvalgte områder.
- Videreføre den bilaterale menneskerettighetsdialogen med fokus på temaer som minoriteters situasjon, sårbare grupper (herunder LHBTI- og barns rettigheter), religionsfrihet, ytringsfrihet og rettsstat.
- Ivareta urfolks rettigheter, herunder landrettigheter, som del av det bilaterale klima- og skogsamarbeidet.
- Delta aktivt i møtefora som omhandler menneskerettigheter lokalt og samarbeid med sivilsamfunn.
- Bidra til forebygging og bekjempelse av voldelig ekstremisme (PVE) i samarbeid med FN og likesinnede aktører.

5. Gode rammebetingelser for norsk næringsliv i Indonesia og økt handel og bærekraftige investeringer (bærekraftsmål 1, 5, 7, 8, 9, 10, 12 og 17).

Prioriterte innsatsområder:

- Støtte norske bedrifter i kontakt med myndighetsapparatet og på andre relevante arenaer.
- Samarbeide tett med Innovasjon Norge og andre virkemiddelaktører om arrangementer og bedriftsbesøk.
- Bidra til at frihandelsavtalen blir grundig kommunisert til næringslivet og øke forståelsen av hvilke muligheter avtalen byr på.
- Bidra til Norfunds mål om jobbskaping, kunnskapsoverføring og økte skatteinntekter.
- Vektlegge betydningen av at det stilles klare forventninger om ansvarlig næringsliv i tråd med OECDs retningslinjer for flernasjonale selskap og FNs veiledende prinsipper om næringsliv og menneskerettigheter (UNGP).

- Oppfordre Indonesia til å lage en nasjonal handlingsplan, som gjør det enklere for næringslivet å etterleve UNGP.

6. Styrket samarbeid med Indonesia om håndtering av globale utfordringer og økt global oppslutning om multilaterale løsninger (bærekraftsmål 5, 7, 13, 14, 15, 16 og 17).

Prioriterte innsatsområder:

- Øke samarbeidet med Indonesia på områder hvor våre to land har felles interesser og områder hvor Indonesia spiller en viktig rolle.
- Skape tettere dialog om globale sikkerhetsutfordringer og fred, klima og miljø, energi, havspørsmål, det multilaterale handelssystemet, næringsutvikling, integrasjon, menneskerettigheter, utdanning, og kvinner og barns rettigheter.

3. Virkemidler for norsk innsats

President Joko Widados andre femårsperiode ble innledet i oktober 2019. Blant viktige prioriteringer for regjeringen er økonomisk og sosial utvikling, et bedre investeringsklima, utdanning og infrastruktur. Parallelt gjør miljø og prinsipper for en lavkarbonutvikling seg stadig mer gjeldende i nasjonale prioriteringer. Klima- og skogsatsingen, samarbeid om hav og våre innsatser for fornybar energi, er bidrag til disse nasjonale planene.

Årlig politisk dialog på utenriksministernivå er viktig og nyttig for å bygge tillit, oppdatere hverandre på utenrikspolitiske prioriteringer og koordinere felles interesser og innsats. Andre departementer som Klima- og miljødepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Olje- og energidepartementet og Justisdepartementet er sentrale medspillere bilateralt.

Bistandsmidler, særlig det betydelige beløpet på inntil 1 milliard USD¹ øremerket skogsatsingen, er et sentralt virkemiddel. Skogmidlene gir unik tilgang til dialog og kontakt på høyt politisk nivå, også i andre saker. Hav for utvikling vil kunne bli et viktig virkemiddel for å systematisere samarbeidet på havområdet. Bistand er strategisk viktig på samarbeidsområder som menneskerettigheter og demokrati.

For økonomisk samarbeid vil indonesisk ratifisering og implementering av Cepa-avtalen bidra til å gi mer forutsigbare og stabile rammer for eksisterende og fremtidige norske næringsinteresser. Indonesia er et nytt satsningsland for Norfund, nedfelt i Norfunds nye strategi 2019-2022. Norfund vurderer muligheter i Indonesia særlig innen fornybar energi og avfallshåndtering og bidra til næringsutvikling gjennom investeringer i lønnsomme virksomheter. Norwegian Energy Partners (Norwep) er en viktig samarbeidspartner for hele energifeltet.

Norges samarbeid med Asean bidrar også til å styrke det bilaterale samarbeidet med Indonesia. Kontakt med FN-organisasjoner og Verdensbanken er avgjørende på enkeltområder. Norge prioriterer derfor å følge hvordan FN-reformer gjennomføres på bakken, samt hvordan multilaterale organisasjoner og de globale fondene samhandler med myndighetene. WHO's rolle og innsats i Indonesia er blitt særlig viktig i forbindelse med håndteringen av covid-19.

Den bilaterale MR-dialogen har siden 2002 bygget et fortrolig og godt samarbeidsklima mellom Indonesia og Norge. Norsk Senter for Menneskerettigheter (NSMR) jobber aktivt for å styrke

---

¹ Med en fastsatt vekslingskurs på 1 USD = 6 NOK

rettsstaten og menneskerettighetene. Samarbeid med sivil samfunn er et viktig virkemiddel her og i skogsatsingen.

Ambassaden vil rapportere periodisk på resultater sett opp mot de strategiske målene i strategien. Målrappotering internt gjøres gjennom den årlige virksomhetsplanen og tilhørende rapporter. Halvårsrapporter og øvrige innrapporteringer er også sentrale.

4. Risikovurdering

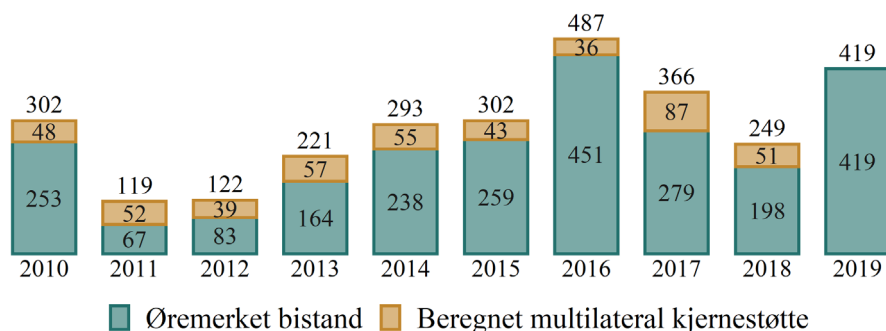
For å lykkes med å nå de strategiske målene er det svært viktig å arbeide systematisk og nært med indonesiske myndigheter, relevante fagmiljøer, sivile samfunnsorganisasjoner, næringsliv og en rekke andre aktører for å sikre fortsatt høye ambisjoner og fremdrift. Dette gjelder både fra ambassadens side, det norske virkemiddelapparatet og fra norsk politisk hold.

Indonesia er høyrisikoområde for blant annet jordskjelv og vulkanutbrudd. Fysisk sikkerhetsrisiko for personell ved tjenestereiser og feltbesøk søkes redusert gjennom gjennomføring av sikker jobbanalyse og sikkerhetsvurderinger fra eksterne fagmiljøer.

Vedlegg: Norsk bistand til Indonesia

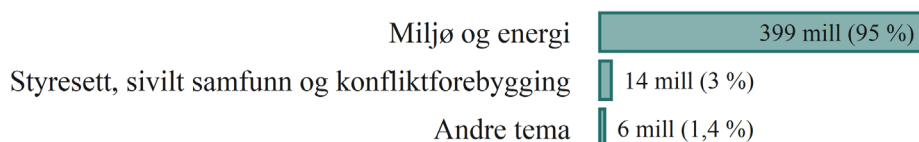
I 2019 utbetalte Norge 419 millioner kroner øremerket bistand til Indonesia gjennom bilaterale og multilaterale kanaler. I tillegg viser beregninger at landet har mottatt bistand fra norsk kjernestøtte til multilaterale organisasjoner². 2019-beregninger er ikke tilgjengelige per i dag.

Bistand til Indonesia, 2010-2019. NOK mill.

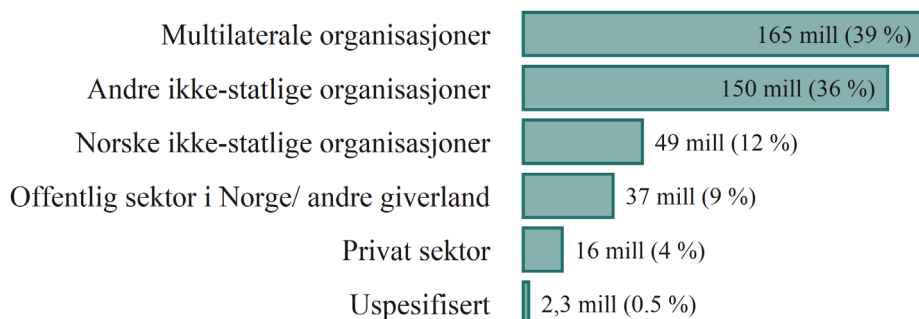

Norsk øremerket bistand i 2019

Tematisk fordeling, øremerket bistand til Indonesia i 2019

Type partner, øremerket bistand til Indonesia i 2019

² Beregnet norsk multilateral kjernestøtte til Indonesia i perioden 2010-2018 er beregnet av OECD Development Co-operation Directorate (DCD). Beregnet multilateral kjernestøtte er basert de multilaterale organisasjonenes forbruk av kjernestøtte til mottakerland.